
Бібліотека пригод
Дж. Ф. Купер
Останній з могікан

Джеймс Фенимор Купер

Останній з могікан

Серия «Бібліотека пригод»

предоставлено правообладателем
http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=10325313
Фенімор Джеймс КУПЕР «Останній з могікан». Серія «Бібліотека пригод». Літературно-художнє видання. (російською мовою): «Веселка»; Харків; 2013
ISBN 978-966-14-0884-4,978-966-14-7451-1

Аннотация

Дія роману відбувається під час колоніальних воєн у Північній Америці. Деякі індіанські племена майже повністю знищені. Красуні Кора й Аліса, майор Гейворд, мужній мисливець Соколине Око та їхні відважні друзі Чингачгук і Ункас мають подолати безліч перепон і небезпек на шляху до мети – англійського форту Вільям-Генрі, де на дівчат чекає батько.

Содержание

Передмова 4
Глава I 7
Глава II 11
Глава III 14
Глава IV 20
Глава V 24
Глава VI 28
Глава VII 32
Конец ознакомительного фрагмента. 36

Фенімор Джеймс Купер
Останній з могікан

Передмова
Містер Купер із Куперстауна

Джеймс Фенімор Купер, батько американського пригодницького роману, свою першу книгу створив… під час парі. Одного вечора у маєтку свого батька, багатого землевласника, який заснував селище Куперстаун у штаті Нью-Йорк, Джеймс читав своїй дружині якийсь надзвичайно нудний роман. Утомившись позіхати, майбутній письменник відкинув книжку та заявив, що зовсім не складно писати краще. Навіть він, який ніколи не написав жодного рядка, впорався б із цим завданням. Дружина заперечила, спалахнула суперечка – і 1820 року побачив світ перший роман Купера – «Осторога». Читачів привабив заплутаний сюжет, проте критика зустріла книгу вороже. Річ у тому, що автор-початківець переніс дію роману до Англії, про яку він, щиро кажучи, мало що знав, бо доти жодного разу не виїжджав зі Сполучених Штатів. Можливо, тому він відмовився поставити своє ім'я на обкладинці. Проте вже друга книжка принесла Куперу гучний успіх не тільки в Америці, а й у Європі – це був відомий надалі «Шпигун, або Повість про нейтральну територію» (1821). Літературний успіх тридцятирічного письменника пояснювався тим, що він урешті-решт знайшов своїх героїв – людей американського прикордоння, простих і відважних, які живуть не за законами тогочасного манірного суспільства, а власним розумом і по совісті, вільних та гордих, іноді схильних пофілософствувати, але ввесь час готових до дії.

Нова знахідка письменника – образ Нетті Бампо, зовні простодушного юнака, який незабаром став улюбленцем європейських та американських читачів. Скромний і невибагливий юнак виступає єднальною ланкою між двома цивілізаціями – європейською й світом корінних мешканців Північної Америки, індіанців. Уперше Нетті Бампо з'являється в романі «Піонери» (1823), потім він стає головним героєм «Останнього з могікан» (1826), «Прерій» (1827), «Слідопита» (1840) та «Звіробоя, або Першої стежки війни» (1841). Про якості цього персонажа найкраще говорять індіанські імена, які цей герой мав у різний час: Соколине Око, Звіробій, Слідопит, Довгий Карабін, Шкіряна Панчоха.

Успіх п'яти «індіанських» романів був просто приголомшливим – ними зачитувалися у всьому світі. Купер створив пригодницьку епопею, яка охопила півстоліття – з 1740 по 1790 рр., історію наступу переселенців на Американський континент та загибелі його тубільців. Кожна із цих книжок – драматичний етап у житті шляхетного й великодушного Нетті Бампо, починаючи з ранньої юності та закінчуючи мудрою старістю. І в усі часи для героя є неприйнятним хижацтво його одноплеменців, їхнє небажання зважати на права індіанців і презирство до побуту «червоношкірих бестій». У середині 40-х рр. XIX ст. навіть англійська критика була змушена визнати, що Купер – єдиний письменник, чий дар оповідача може зрівнятися з талантом Вальтера Скотта.

Джеймс Фенімор Купер народився 1789 р. у Берлінґтоні, штат Нью-Джерсі. Незабаром його батько переселився до штату Нью-Йорк та заснував у прикордонній області селище Куперстаун, яке згодом перетворилося на невеличке містечко. У місцевій школі майбутній письменник здобув початкову освіту. Потім, уже юнаком, він вирушає до Єльського університету, але не скінчивши курс, 1806 р. йде на морську службу, яку проходить на озері Онтаріо, де в той час будувався військовий флот Сполучених Штатів. У 1811 р. Купер одру-

жився з дівчиною з родини французьких переселенців, оселився у Куперстауні та зайнявся сільським господарством.

Щойно 1821 р. побачив світ роман «Шпигун», письменник із родиною переїжджає до Нью-Йорка, де одразу ж стає помітною постаттю в літературному світі. 1826 р. Фенімор Купер дістає пропозицію посісти пост американського консула у Європі й залишає Америку на сім тривалих років.

За ці роки остаточно склалися три головні напрямки у творчості романіста. Один за одним з'являються романи з «великої п'ятірки», присвячені історії освоєння Америки. Одночасно виходять «морські» романи Купера – «Лоцман» (1823), «Облога Бостона» (1825), «Червоний корсар» (1828), «Морська чародійка» (1830). Любов до моря й вітрильних суден Купер проніс крізь усе життя та вже у зрілому віці створив фундаментальну працю «Історія американського флоту» (1839). Мандрівки Італією, Іспанією та Швейцарією подарували шанувальникам його творчості трилогію з часів європейського середньовіччя – романи «Браво», «Гейденмаєр» і «Кат» (1831–1833).

Останні дванадцять років життя, найбільш насичені та плідні, письменник провів у Куперстауні. За цей час він написав сімнадцять значних творів, які були присвячені трьом найбільш бентежним для письменника темам: морю, освоєнню континенту та критиці сучасного суспільства. Помер Джеймс Фенімор Купер 14 вересня 1851 р.

Творчий спадок письменника – більш як тридцять романів, полемічні й сатиричні твори, п'ять томів дорожніх нотаток, а також історичні дослідження, які він проводив майже до останніх днів. Чимало сьогодні є забутим, але книжки про Нетті Бампо, найкраща з них – «Останній з могікан», – і в наш час залишаються так само яскравими та хвилюючими, нібито щойно вийшли з-під пера розумного, доброго та проникливого знавця природи й людського серця.

Глава I

Колоніальні війни у Північній Америці характеризувалися тим, що супротивники, вступаючи в криваве зіткнення один з одним, змушені були долати безліч небезпек, перетинаючи пустелі, що відокремлювали ворогуючі провінції Англії та Франції. На кордоні між цими провінціями тяглися довгі лісові хащі. Відважні колоністи та європейці, що воювали разом із ними, нерідко витрачали цілі місяці на те, щоб подолати бурхливі річки або дикі межигір'я, перш аніж виказати свою військову мужність у більш запеклій боротьбі.

Змагаючись із воїнами тубільців у наполегливості й жертовності, вони невдовзі навчилися перемагати, так що незабаром у лісах не лишилося жодного прихованого куточка або усамітненої печери, які були б безпечними від уторгнення людей, що підкорилися егоїстичній політиці європейських держав.

Можливо, на всій величезній прикордонній території не знайдеться іншого місця, яке б найкраще свідчило про жорстокість цих війн, аніж область, що простяглася від витоків Гудзону до найближчих гір. Саме тут була головна арена кривавих битв, які зчинялися за панування над колоніями. У цих місцях зводилися форти, які по кілька разів переходили з рук у руки, а цілі армії, нерідко чисельніші за ті, що їх колись присилали сюди метрополії, вдиралися в лісові хащі, звідки знову виходили – змучені та зневірені пережитими невдачами.

На цій арені боротьби, на третьому році війни між Англією та Францією, відбулися події, про які ми й хочемо розповісти.

Нездарність англійських воєначальників, відряджених до Америки, і брак енергії в англійських чиновників повалили Англію з тієї височини, на яку її було піднято талантом і духом попередніх полководців та державних діячів. Вороги перестали боятися Англію, а її слуги втратили рятівну впевненість, яку дає нам самоповага.

Колоністи, звичайно, розділяли з метрополією ці неприємні наслідки, хоча й не були винні в тому, що сталося. Незабаром вони побачили, що армія їхньої дорогої батьківщини, яка досі вважалася непереможною, змушена була тікати від купки французів та індіанців і була врятована від цілковитого знищення лише завдяки витримці й мужності одного вірґінського юнака, слава про якого поширилася до крайніх рубежів християнського світу.[1]

У цей час з'явилася нова небезпека, і налякані колоністи в кожному пориві вітру почали вчувати завивання індіанців, про нещадну жорстокість яких ходили легенди. Словом, небезпека, яка розглядалася крізь збільшувальне скло страху, позбавляла людей будь-якої здатності мислити й робила їх рабами принизливих пристрастей. Навіть найбільш хоробрі та самовпевнені вважали кінець війни сумнівним; із дня на день зростала кількість тих, хто вже бачив, як усі володіння англійської корони в Америці будуть завойовані її християнськими ворогами або спустошені їхніми лютими союзниками.

Тому, коли до форту, розташованого на південному краю області, яка лежить між Гудзоном та сусідніми озерами, надійшла звістка, що Монкальм[2] іде з армією вгору Чамплепом, то її було прийнято швидше з боягузливою готовністю до миру, ніж зі сміливою радістю воїна, який дізнався, що ворог шукає зустрічі з ним.

Цю звістку одного літнього дня приніс індіанський скорохід разом із вимогою Мунро, коменданта двох укріплень на берегах Святого Озера, надати йому підкріплення.

Вірнопіддані британської корони назвали одне із цих лісових укріплень Вільям-Генрі, а інше Едвард – за іменами двох улюблених принців царського дому.

---

[1] Уславленого потім як героя незалежності – Вашингтона.

[2] Французький ватажок.

Першим керував згаданий шотландський ветеран. Гарнізон цього укріплення складався з одного полку регулярних військ і купки тубільців – кількості надто незначної, щоб протистояти тій страшній силі, яку вів за собою Монкальм.

Фортом Едвард, який налічував понад п'ять тисяч чоловік, командував генерал Вебб, якому підпорядковувалися королівські війська північних провінцій. Якби цей офіцер зібрав разом усі підпорядковані йому війська, то міг би протистояти супротивнику, котрий, до речі, мав удвічі менше солдатів. Однак, занепавши духом через невдачі, як начальники, так і нижчі чини воліли очікувати супротивника в шанцях замість того, щоб затримати його наступ. Дуже скоро в таборі поширилася чутка про те, що півтори тисячі людей прямують до форту Вільям-Генрі. Втім, ця чутка швидко стала очевидною…

Одного дня на світанку глибокий сон солдатів був перерваний барабанним боєм – і весь табір англійців умить заворушився. Тим часом, як добре навчені регулярні найманці гордо займали позиції на правому фланзі, менш досвідчені колоністи тіснилися ближче до лівого.

Коли все військо до останнього солдата зникло в хащах, у таборі розпочалося приготування до від'їзду. Перед великим бараком стояли вартові з тих військ, яких в армії знали як охорону англійського генерала. Відразу ж приготували упряж із шести коней, два з яких, судячи з сідел, призначалися для жінок, ба більше – жінок певного стану, котрих у цих місцях можна було зустріти надзвичайно рідко.

На третьому коні було сідло й чапрак штаб-офіцера; інші тварини призначалися для багажу та слуг.

На значній відстані від цього маленького гурту зібралося чимало гультяїв, які витріщалися на багату кінську збрую та й на самих благородних тварин. Серед присутніх був чоловік, який вирізнявся своїми манерами й поставою, він не здавався ані гулящим, ані нетямущим.

Статура цієї визначної особистості здавалася надзвичайно негарною, хоча назвати її потворною було б несправедливо. Коли цей чоловік стояв, він був вищим за тих, хто перебував поруч; коли він сидів, то здавався людиною звичайного зросту. Його голова була завеликою, плечі завузькими; довгі руки, ніби батоги, висіли вздовж тіла, хоча кисті рук здавалися майже витонченими. Його худі ноги і стегна досягали рідкісної довжини й укупі зі страшенно товстими колінами підкреслювали неоковирність статури.

Строкатий костюм поганого смаку ще гостріше відтіняв природну незграбність цієї людини. Камзол небесно-блакитного кольору з широкими короткими фалдами та низьким коміром викликав глузливі погляди. Китайкові панталони, які обтягували його ноги, доходили до колін і були підв'язані великими білими бантами. Димчасті вовняні панчохи та черевики, на одному з яких дзенькала острога, довершували вбрання цієї дивної персони. З великої кишені його шовкового, гаптованого сріблом жилета стирчав інструмент, що, враховуючи військову обстановку, можна було помилково прийняти за якусь невідому військову зброю.

Змальований нами чоловік врізався у натовп слуг, які очікували на генерала Вебба, та зовсім не соромлячись почав висловлювати свою думку про коней, що тут стояли.

– Гадаю, – впевнено вимовив він, – що ця тварина нетутешньої породи, а з далеких країв, може, навіть із того маленького острова по той бік моря.

Голос його вражав своєю м'якістю та милозвучністю, так само як його статура своїми незвичайними пропорціями.

– Заявляю без вихваляння: я можу сміливо розмірковувати про такі речі. Адже я побував у обох гаванях – у тій, що розташована в гирлі Темзи та названа на ім'я столиці старої Англії, і в тій, яку називають Нью-Гейвен.[3] Але такого коня мені ніколи не доводилося бачити. Як там сказано у Святому Письмі? «Він скаче по долині та радіє своїй силі; він кидається назустріч озброєним людям. У відповідь на трубний глас він каже: "Ха-ха"!» Він

[3] Нова гавань (*англ.*).

здалеку вчуває битву – громові голоси полководців та войовничі крики. Може здатися, що ці властивості коней Ізраїлевих збереглися до наших днів, чи не так, друже?

Не діставши жодної відповіді на свою цитату зі Святого Письма, чолов'яга уважно подивився на людину, що мовчки стояла перед ним, і знайшов у ній новий об'єкт для своєї цікавості.

Його погляд зупинився на спокійному й ніби закляклому обличчі індіанця-скорохода, який приніс у табір невеселі звістки. Попри цілковитий спокій червоношкірого, який стоїчно спостерігав за метушнею, що панувала навкруги, риси його обличчя виявляли якусь дику лють, яку міг би помітити пильніший погляд спостерігача, ніж той, що був звернений до нього зараз. Індіанець мав при собі ніж і томагавк свого племені, але в жодному разі не здавався войовничим. Навпаки, у його зовнішності була певна недбалість, що пояснювалася, можливо, тільки-но пережитою напругою. Фарби, якими було розмальоване обличчя індіанця, надавали його рисам іще лютіший, відразливіший вираз. Його вогняні зіниці виблискували посеред цієї мішанини барв, ніби зірки.

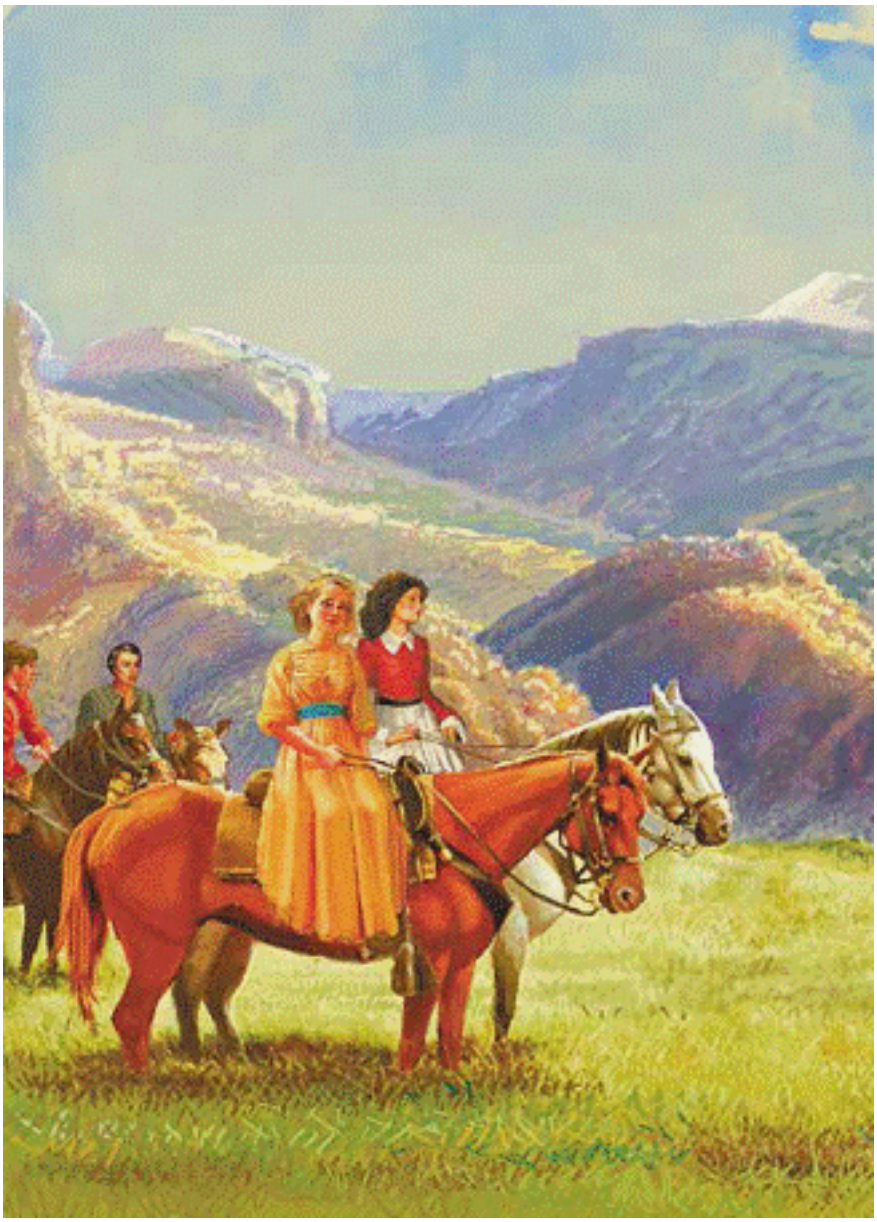
Лише на мить очі скорохода зустрілися з очами ошелешеного спостерігача, і він негайно відвернувся – почасти з лукавства, почасти зі зневаги спрямував свій погляд у порожній простір.

Раптово поблизу пролунали ніжні голоси, сповіщаючи про наближення очікуваних мандрівників, і простодушний прихильник бойового коня поспішив до своєї сухорлявої та куцої кобили. Він зіперся на вовняну попону, яка слугувала сідлом, та почав спокійно спостерігати за всім, що відбувалося, тим часом як лоша, що тут-таки було, мирно смоктало молоко, влаштувавшись із іншого боку шкапи.

Молодик в офіцерському мундирі вів двох дам, які, судячи з їхніх костюмів, приготувалися до важкої подорожі. Молодша з них (хоча обидві вони були дуже молодими) мала прекрасне золоте волосся, сліпучо-біле обличчя та блакитні очі. День, що наставав, не був таким осяйним, як її жвава посмішка, котрою вона обдарувала молодого чоловіка, що допомагав їй сісти у сідло.

Інша дама, якій офіцер виказав таку саму запопадливість, старанно приховувала свої риси від поглядів солдатів та поводилася з надзвичайною гідністю.

Ледве обидві пані сіли на коней, як їхній супутник одним стрибком скочив у сідло, після чого всі троє востаннє вклонилися генералові Веббу, який спостерігав за їхнім від'їздом із ґанку свого барака, та потім легким клусом, у супроводі слуг, попрямували на північ. Вони не промовили ні звука, тільки молодша дама легенько зойкнула, коли раптом перед нею прослизнув індіанець та рушив по дорозі – як провідник – попереду цієї маленької кавалькади. Старша з дам не прохопилася жодним звуком, коли раптово з'явився індіанець, але злегка відкинутий серпанок дозволяв побачити вираз співчуття, подиву й жаху на її обличчі, коли вона спостерігала за рухами скорохода.

Волосся цієї пані мало колір воронового крила, на смаглявому обличчі грав яскравий рум'янець; надзвичайно ніжні, правильні риси були напрочуд прекрасними. Коли вона посміхнулася, сяйнув ряд сліпучо– білих зубів. Дівчина знову опустила серпанок на обличчя та продовжила шлях у повному мовчанні. Думки мандрівниці, як видно, були далекими від усього, що її оточувало.

Глава II

Доки одна з двох милих осіб, із якими ми познайомили читача, була занурена у власні думи, друга швидко отямилася від легкого переляку та, сміючись із власної слабкодухості, звернулася до молодого чоловіка:

– Чи багато таких привидів зустрічається в лісах, Дункане, чи цю людину запросили задля нашої розваги? Якщо так, то ми, звичайно, мусимо бути вдячні, але в іншому випадку ми з Корою маємо виявити всю нашу хоробрість іще до зустрічі з грізним Монкальмом.

– Цей індіанець служить у нашій армії скороходом, – відповів молодий офіцер, – і в своєму племені вважається за героя. Він охоче взявся провести нас до озера маловідомою стежкою, тому ми, сподіваюся, дістанемося туди раніше, ніж тоді, якби йшли за нашим загоном.

– Він мені не подобається, – промовила юна леді чи то з удаваним, чи то зі справжнім жахом. – Ви, сподіваюся, добре його знаєте, Дункане?

– Інакше, Алісо, я б не довірив йому вас. Звичайно, я його добре знаю, якщо вже обрав його провідником. Кажуть, що він канадець, але служив у наших друзів мохоків, які належать до числа шести союзних племен. Якийсь дивний випадок, у якому був замішаний ваш батько, що обійшовся з бідолашним дикуном занадто суворо, привів його до нашого табору, але я забув подробиці цієї історії. Досить і того, що тепер він є нашим другом.

– Якщо він був ворогом мого батька, тим гірше для нас! – вигукнула дівчина, насправді збентежившись. – Поговоріть із ним трохи, майоре Гейворд, я хочу почути його голос. Ви ж знаєте, що я суджу про людину з її голосу.

– Повірте, це нічого не дасть. Він навряд чи розмовлятиме зараз, коли ситуація вимагає від нього напруженої уваги… Однак дивіться, він зупинився. Вочевидь, стежка, якою ми попрямуємо, вже близько.

Майор не помилився. Підійшовши до того місця, де стояв дикун, який показував рукою на кущі біля великої дороги, вони помітили вузьку, звивисту стежину, котрою ледве могла пройти одна людина.

– Отже, ось куди лежить наш шлях, – упівголоса промовив молодий чоловік.

– Як ти гадаєш, Коро, – запитала дівчина нерішуче, – чи не було б безпечніше їхати у супроводі військ, хоча їхня присутність є вкрай неприємною?

– Ви не знаєте звичаїв цих дикунів, Алісо, а тому й не підозрюєте, де треба шукати справжню небезпеку, – зауважив Гейворд. – Якщо і є у цій місцевості дикуни, то вони будуть, швидше за все, триматися поблизу військової колони. Шлях військ усім відомий, тим часом як наш – поки що є таємницею.

– Невже ми не можемо довіряти цьому чоловікові тільки тому, що його звичаї не схожі на наші, а колір його обличчя темніший за шкіру білих? – запитала Кора.

Аліса більше не вагалася й сміливо йшла за провідником. Гейворд дивився на Кору з неприхованим захватом та старанно розсував перед нею гілки дерев, що траплялися на шляху. Вони не взяли із собою слуг – застережні заходи, вжиті за порадою їхнього провідника для того, щоб було менше слідів…

Через незручність пересування вузькою стежкою всі розмови припинились. Але невдовзі вони увійшли під високе темне склепіння густого лісу, і тепер їхній шлях здавався менш стомливим.

Молодий офіцер розпочав був розмову з Корою, яка їхала за ним, але раптом почувся кінський тупіт, що змусив його зупинити свого коня. Приклад із майора взяло все товариство, воліючи дізнатися, в чому річ.

За мить вони помітили лоша, яке подібно до оленя жваво мчало через пні, а йому вслід з'явилася незграбна фігура чоловіка, змальованого нами у попередній главі. Він підганяв свою охлялу шкапу, щомиті його недолуге тіло то підіймалося на стременах і, через незвичайну довжину ніг, виростало до дивовижної висоти, то цілковито зменшувалося. Це все надавало чоловікові надзвичайно комічного вигляду.

Зморщечки на обличчі Гейворда поступово розгладилися, вустами пробігла усмішка. Аліса, не стримавшись, розсміялася, а в темних задумливих очах Кори з'явилася притаманна їй веселість, на час придушена через відомі події.

– Ви когось шукаєте? – запитав Гейворд, коли незнайомець наблизився до них. – Сподіваюся, ви не принесли поганих звісток?

– Звичайно, ні, – відповів той, залишаючи слухачам сумніви щодо того, на яке запитання він відповів. Трохи відсапнувши, додав:

– Я чув, що ви їдете до форту Вільям-Генрі, й оскільки я теж прямую туди, то, гадаю, гарне товариство буде приємним обом сторонам.

– Такий висновок є надто поспішним, – зауважив Гейворд. – Нас троє, а ви порадилися лише з одним собою.

– Погоджуюся, – сказав незнайомець. – Але головне – зрозуміти власне бажання, щоб потім утілити свої наміри. Ось чому я наздогнав вас.

– Якщо ви їдете до озера, то ви помилилися, – холодно промовив Гейворд. – Великий шлях, що туди веде, пролягає не менш як на півмилі позаду вас.

– Цілком слушно, – відповів незнайомець, аж ніяк не знітившись через холодний прийом. – Я провів цілий тиждень в Едварді й не розпитав би про цей шлях тільки в тому разі, якби був німим. І тоді цей ґандж поклав би край моєму покликанню.

Самовдоволено посміхнувшись власному дотепу, який, вочевидь, залишився зовсім незрозумілим для товариства, він вів далі зі зрослою серйозністю:

– Людині мого покликання не пристало бути на короткій нозі з тими, кого я маю навчати, – ось причина того, чому я не долучився до загону. Окрім того, людина вашого становища чудово поінформована про правила ведення війни, і, враховуючи це, я вирішив приєднатися до вас.

– Ви говорите про своє покликання й навчання, – почав Гейворд, тамуючи гнів. – Кого ж ви навчаєте і чого? Як користуватися зброєю чи, можливо, циркулем або компасом?

Незнайомець із подивом глянув на майора, а потім без усякого самовдоволення відповів:

– Про зброю я нічого не хочу знати. І не розумію ваших натяків на циркуль та компас. Я не вважаю себе володарем будь-якого високого дару й лише претендую на славне мистецтво співати псалми.

– Цей чоловік – один з учнів Аполлона! – весело крикнула Аліса. – Я беру його під своє заступництво. Гейворде, припиніть бурмоситися та дозвольте йому їхати з нами через співчуття до моїх вух, які жадають приємних звуків. До того ж, ми матимемо на одного друга більше в разі доконечної потреби.

– Невже ви думаєте, Алісо, що я повів би цією усамітненою стежкою дорогих мені людей, якби припускав, що на нас чекає якась небезпека?

– Ні, я так не думаю. Проте цей дивак забавляє мене, і якщо в його душі лунає музика, то не відмовляймося від його товариства.

Очі молодих людей зустрілися на мить, яку Гейворд намагався подовжити, але підкорившись знаку Аліси, швидко під'їхав до Кори.

– Я дуже рада зустрічі з вами, мій друже, – вела далі юна дівчина. – Упереджені родичі часто запевняли мене, що я добре співаю в дуетах. Гадаю, ми приємно скоротаємо наш шлях. Для такої дилетантки, як я, буде корисним почути думку досвідченого вчителя.

– Співання псалмів однаковою мірою освіжає як розум, так і серце, – відповів учитель співу. – Одначе для цілковитої гармонії необхідні чотири голоси. Ви володієте, вочевидь, повним, м'яким сопрано, а я з моїм тенором можу брати верхні ноти. Нам бракує тільки баса й альта. Той офіцер, який так неохоче пустив мене у ваше товариство, напевне, має бас.

– Не робіть поспішних висновків. – Аліса усміхнулася. – Якщо його голос і звучить іноді так само низько, як бас, то зазвичай він ближчий до тенора.

– А він знайомий з мистецтвом співу псалмів? – добродушно запитав Алісу супутник.

Дівчина ледве не розреготалася.

– Гадаю, – відповіла вона, – що майор Гейворд віддає перевагу світському співу. Життя солдата зле сприяє розвитку ніжних нахилів.

– Як і всі інші здібності, голос дано людині для того, щоб використовувати його з розумом, а не зловживати ним. Ніхто з тих, хто знає мене, не скаже, що я зневажав своє дарування. І хоча я з дитинства, подібно до царя Давида, жив для музики, ніколи жоден звук світських віршів не сходив із моїх вуст.

– Отже, ви обмежуєте ваше мистецтво виключно духовним співом?

– Так. Як псалми Давида перевершують решту творів, так само й мелодії, на які їх покладено, перевершують усі інші твори мистецтва. Я гордий з того, що ніколи не оспівував нічого, крім помислів і бажань царя Ізраїлю. Я постійно ношу із собою примірник творінь цього славетного співака, а саме книжку, видану в Бостоні 1744 року під заголовком «Псалми, гімни та священні пісні Старого й Нового заповітів».

Із цими словами чоловік витяг із кишені книгу і, напнувши на ніс окуляри в сталевій оправі, благоговійно розкрив її.

– Слухайте, – промовив дивак і, приклавши до своїх губ вищезгаданий дивний інструмент, видобув із нього високий, різкий звук, після якого взяв голосом ноту октавою нижче і, нарешті, заспівав псалом.

Таке несподіване порушення лісової тиші мусило притягти увагу тих, що їхали попереду. Індіанець пробурмотів Гейвордові кілька слів ламаною англійською, і той звернувся до співака.

– Хоча безпосередня небезпека не загрожує нам, – сказав він, – але проста обережність змушує нас їхати якомога тихіше. Даруйте мені, Алісо, що я порушу ваше задоволення і попрошу цього пана відкласти свій спів до зручнішої нагоди.

– Я навіть не встигла запитати співака, чому тон пісні та слова її так не збігаються між собою, аж ви вибухнули своїм басом.

– Я не знаю, що ви називаєте моїм «басом», – дещо ображено промовив Гейворд, – але ваша з Корою безпека для мене є дорожчою за цілий оркестр, який виконує музику Генделя.

Він замовк і, подивившись у бік чагарника, кинув тривожний погляд на свого провідника, який увесь час зберігав незворушність. Молодий чоловік осміхнувся, потішаючись зі своїх тривог. Невже він ледве не прийняв якісь блискучі ягоди за палаючі очі індіанця, що переховується в хащах?

Майор Гейворд помилився тільки в тому, що він так хутко погодився з необґрунтованістю свого занепокоєння. Щойно група вершників віддалилася від того місця, кущі розсунулися і з них показалося люте обличчя дикуна в бойовому розфарбуванні. Він зиркнув услід мандрівникам, що віддалялися, і на його губах промайнула переможна посмішка.

Глава III

Того самого дня двоє чоловіків сиділи на березі маленької бистрої річки. Здавалося, вони очікували на появу третьої особи або на початок якихось подій.

Густе гілля дерев кидало тінь на воду. Сонячні промені вже не так обпікали. А вода джерел і струмків трохи охолоджувала повітря.

Проте в тому усамітненому місці, де сиділи чоловіки, панувала задушлива спека, яка зазвичай буває в липні. Вряди-годи непорушну тишу переривали тихі голоси обох чоловіків, постукування дятла, несуголосні крики сойки та шум далекого водоспаду.

Один із чоловіків, судячи з кольору обличчя й фантастичного вбрання, був уродженцем лісів, інший, попри свій грубий, майже тубільний костюм, здавався набагато світлішим і був безсумнівним нащадком європейських переселенців.

Індіанець сидів на краю моховитої деревини. Його майже зовсім оголене тіло нагадувало емблему смерті: розмальоване білими і чорними фарбами, воно скидалося на скелет. На голеній голові, на самісінькій маківці, лишилося тільки одне пасмо волосся, прикрашене орлиним пером. З-за пояса виднівся томагавк та ніж англійської роботи, а на оголених м'язистих колінах недбало лежала рушниця з коротким стволом, одна з тих, якими англійці озброювали своїх диких союзників. Широкі груди, хороша статура та серйозне обличчя воїна показували, що він досяг повного розквіту.

Що стосується білого чоловіка, то його обличчя свідчило про те, що він зазнав чимало лиха та небезпек. Його м'язисті руки були радше худорлявими, ніж повними, але кожен нерв, кожен м'яз був, здавалося, загартованим із дитинства.

Він мав на собі зелену мисливську сорочку й хутряну шапку з облізлим хутром. За поясом у нього теж стирчав ніж, але томагавка не було. За звичаєм червоношкірих його мокасини прикрашало строкате оздоблення, а штани з оленячої шкіри, зашнуровані з боків, були перев'язані оленячими жилами. Ягдташ і ріг із порохом довершували його мисливське спорядження. Рушниця з довгим стволом була притулена до сусіднього дерева.

Маленькі очі мисливця світилися проникливістю й неспокоєм. Він постійно роззирався, немов чекаючи наближення ворога, що приховався. Однак попри підозрілість його риси були не тільки безхитрісні, а й відрізнялися шляхетною прямодушністю.

– Навіть ваші перекази, Чингачгуче, підтверджують мої слова, – сказав він тією говіркою, яка була відома всім тубільцям, котрі мешкали між Гудзоном та Потомаком. – Твої праотці прийшли з країни сонця, що заходить, переправилися через велику річку, підкорили тубільний народ та заволоділи землею. Мої пращури прийшли від червоної вранішньої зорі, переправились через Солоне Озеро та вчинили так само, як твої праотці. Нехай же Бог розсудить нас, а друзям не треба марнувати слів.

– Мої пращури билися з голими червоношкірими, – заперечив індіанець. – Хіба немає різниці між стрілою воїна з камінним наконечником та свинцевою кулею, якою вбиваєте ви, Соколине Око?

– Попри червону шкіру, в індіанцеві ховається розум, – відповів білий, похитавши головою. – Я не вчений, але вважаю, що рушниця в руках моїх пращурів була менш небезпечною за лук і добру стрілу в руках індіанців.

– Ви всі кажете так, як вас навчили ваші батьки, – холодно промовив червоношкірий, зневажливо махнувши рукою. – Що говорять ваші старі? Хіба вони розповідають молодим воїнам, як блідолиці вийшли назустріч червоношкірим у бойовому розфарбуванні й з кам'яними сокирами в руках?!

– Я не маю упереджень і не люблю вихвалятися своїм походженням, хоча мій найлютіший ворог, макуас, підтвердить, що я справжній білий, – сказав мисливець, задоволено

поглядаючи на свою білу м'язисту руку. – Але мушу зізнатися, що мої брати мають звичаї, які я не можу схвалити. Наприклад, вони часто пишуть про те, що бачили і що робили, замість того, щоб розповісти про все в поселеннях, де балакучого хвалька звинуватили б у брехні, а хоробрий воїн міг би послатися на своїх товаришів, які б підтвердили його слова. Внаслідок цього багато хто, можливо, ніколи не дізнається про діяння своїх батьків, ніколи не намагатиметься перевершити пращурів у подвигах. Що стосується мене, то я не хотів би відповідати за інших. Одначе кожна історія має два боки, і тому я питаю тебе, Чингачгуче, що говорять перекази про першу зустріч твоїх дідів із моїми?

Цілу хвилину індіанець зберігав глибоке мовчання, а потім почав говорити з дивовижною урочистістю, яка надавала його розповіді ще більшої правдивості.

– Слухай, Соколине Око, і вуха твої не нап'ються брехні. Ось що розповіли мої батьки й ось що зробили могікани. Ми прийшли звідтіля, де сонце увечері ховається за нескінченні рівнини, на яких пасуться стада бізонів, і невтомно просувалися до великої річки. Там ми билися з аллігевами, поки земля не почервоніла від їхньої крові. Від берегів великої річки до берегів Солоного Озера ми ні з ким не зустрічалися. Макуаси прямували за нами на певній

відстані. Ми сказали собі, що ця країна має бути нашою. Макуасів ми прогнали в ліси повні ведмедів, і вони видобували сіль із ям поблизу висохлих джерел. Ці пси не ловили риби з Великого Озера, і ми кидали їм тільки кістки.

– Це все я вже чув, – сказав білий мисливець. – Події ці відбулися задовго до того, як тут з'явилися англійці.

– Тоді сосни росли на тому місці, де тепер стоять каштани. Перші блідолиці, які прийшли до нас, не розмовляли англійською. Вони приїхали на великому човні, коли мої пращури разом з іншими племенами схоронили свої томагавки. І тоді, – оповідав Чингачгук, виблискуючи очами, – тоді, Соколине Око, ми були єдиним народом. Солоне Озеро давало нам рибу, ліс – дичину, повітря – птахів. Ми брали собі дружин, які народжували нам дітей, ми поклонялися Великому Духу та тримали макуасів подалі від себе.

– А що ти знаєш про свій власний рід? – запитав білий. – Мабуть, твої пращури були мужніми воїнами…

– Моє плем'я вважають за прабатька народів, – сказав індіанець, – але в моїх жилах немає ані краплини змішаної крові. У моїх жилах тече кров вождів, і вона мусить навічно залишитися такою. Голландці принесли моєму народові вогняну воду, яку вони пили доти, доки їм не здалося, що небо і земля злилися воєдино. Тоді мої одноплеменці у своїй тямі уявили, ніби знайшли Великого Духа, і залишили рідну країну. Крок за кроком їх відганяли від рідних берегів, і ось тепер я, вождь усіх індіанців, ніколи не побачу сонця інакше, як крізь листя дерев, і не зможу підійти до могил своїх пращурів.

– Могили пробуджують високі почуття в душі, – зауважив білий, глибоко зворушений мовчазними стражданнями свого співрозмовника, – і ці почуття часто допомагають чоловікові в його добрих намірах. Щодо мене, я гадаю, що мої непоховані кості білітимуть у лісах. Але де твій рід, який багато років тому прийшов до споріднених племен у землю делаварів?

– Де квіти, які розпустилися в ті весни? Вони зів'яли одна по одній, так само як загинув увесь мій рід: могікани, один за одним, пішли до країни духів. Я стою на вершині гори, але скоро прийде час спрямувати свої ступні в долину. Коли Ункас піде за мною, то не залишиться більше нікого з роду вождів, бо мій син є останнім із могікан.

– Ункас тут! – пролунав дзвінкий молодий голос недалеко від них. – Хто питає про Ункаса?

Білий мисливець швидко вихопив свій ніж та мимоволі схопився за рушницю. Індіанець натомість лишився цілком спокійним, бо навіть не повернув голови.

За мить потому до них підійшов молодий воїн та сів на березі бистрої річки.

Його батько не виказав подиву, і впродовж кількох хвилин жоден із трьох чоловіків не порушив тишу запитанням чи зауваженням. Здавалося, кожний з них чекав слушного моменту, щоб заговорити, не виявивши при цьому ні жіночої цікавості, ні дитячої нетерплячості. Білий, вочевидь, устиг приноровитися до звичаїв індіанців, отож залишався так само німим та нерухомим, як і вони.

Нарешті Чингачгук повільно обернувся до сина й спитав:

– Хіба макуаси наважилися лишити сліди своїх мокасинів у цих лісах?

– Я йшов за ними, – відповів молодий індіанець, – і знаю, що їх так само багато, як пальців на моїх обох руках, але ці боягузи ховаються у засідках.

– Крадії розраховують на здобич та скальпи, – сказав Соколине Око. Цей француз Монкальм послав своїх шпигунів навіть до нас у табір, щоб дізнатися, яким шляхом просувається наш загін.

– Досить! – перервав його старший індіанець. – Ми проженемо їх із хащів, як оленів… Соколине Око, сьогодні ми повечеряємо, а завтра покажемо макуасам, що ми – справжні чоловіки.

– Я однаково готовий і до того, і до іншого, – відповів мисливець. – Але щоб роздобути ірокезів, треба спочатку знайти цих боязких кротів. А щоб повечеряти, необхідно спершу знайти дичину… Аж ось і вона, ця дичина, про вовка й промовка. Я бачу там одного з тих великих оленів, яких зустрічав цього літа. А тепер, Ункасе, – додав він напівголоса, – я готовий закластися, що всаджу йому кулю проміж очі.

– Не може того бути! – вигукнув молодий індіанець із юнацьким запалом. – Адже з кущів видно тільки роги тварини.

– Він – хлопчик, – сказав білий, звертаючись до батька Ункаса. – Невже ти не знаєш, що мисливець, побачивши тільки частину тварини, може здогадатися, де ховається все її тіло?

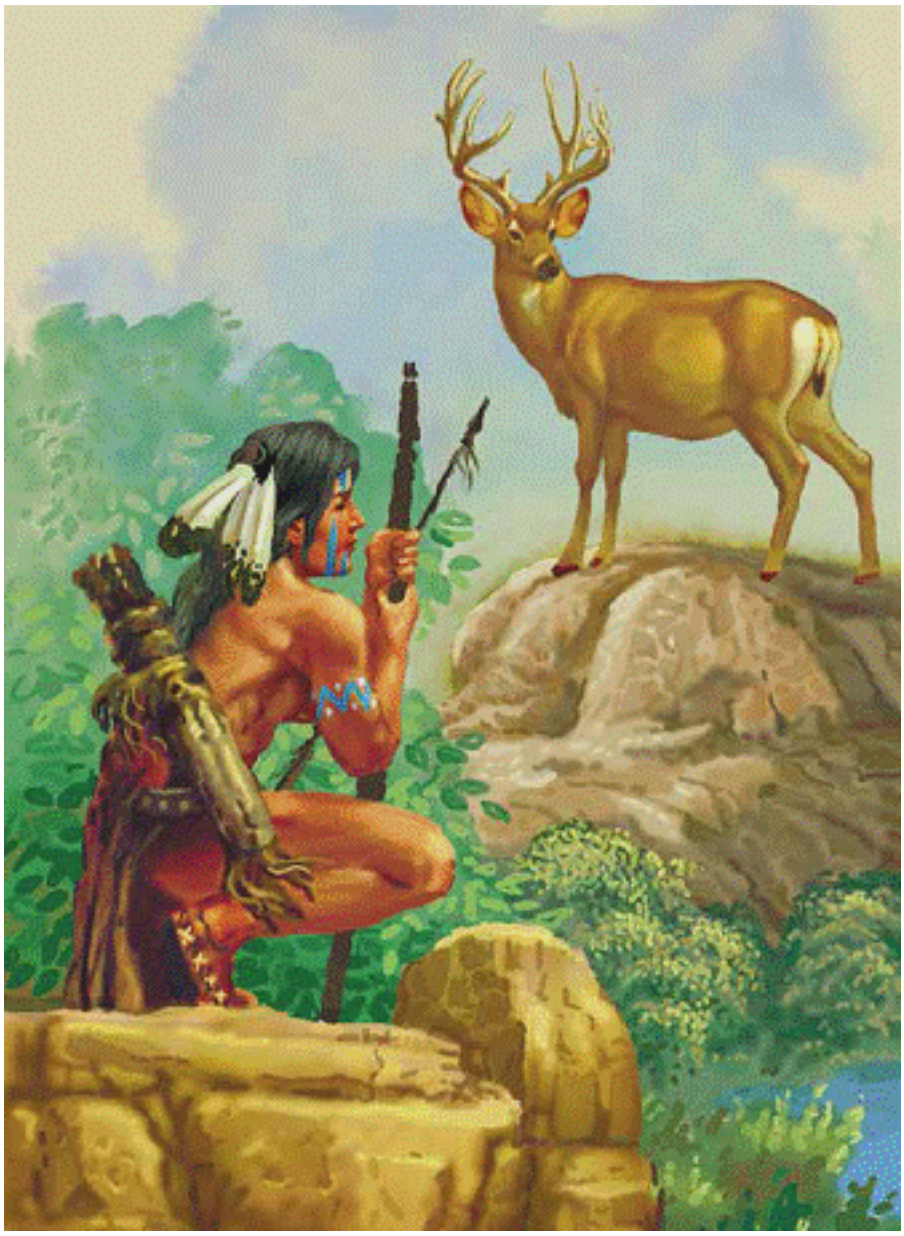
Білий закинув рушницю, щоб показати своє мистецтво, але старий воїн відвів його вбік і спитав:

– Соколине Око, хіба ти хочеш битися з макуасами?

– Ці індіанці нутром відчувають природу лісів, – промовив мисливець. – Я маю залишити оленя твоїй стрілі, Ункасе, бо мені довелося б убити дичину для того, щоб її з'їли ірокези.

Ункас кинувся на землю і став підповзати до оленя якомога обачніше. Наблизившись до куща, за яким сховалася тварина, він із надзвичайною вправністю наклав стрілу на тятиву. Тим часом роги тварини ворухнулися, ніби їх власник почув небезпеку.

За мить почувся свист стріли – і поранений олень упав просто до ніг свого ворога.

– Ось справжня індіанська вправність, – зауважив білий, – хоча стріла є зброєю недосконалою та потребує ще й ножа для завершення справи.

Спритно уникаючи рогів розлюченої тварини, Ункас кинувся до неї та всадив ножа оленю в горло, відтак той упав на берег річки, забарвивши своєю кров'ю світлі води.

– Тсс… – промовив індіанець, швидко повертаючись убік, мов собака, який почув дичину.

– Та тут ціле стадо! – здивувався мисливець, в очах якого з'явився блиск. – Якщо вони наблизяться на відстань пострілу з рушниці, то я підстрелю одного з них, навіть якщо всі шість племен почують гуркіт зброї. Що скажеш, Чингачгуче? Невже для твоїх вух ліс зовсім німий?

– Тут був один олень. Але й той тепер убитий, – відповів індіанець, низько нахиляючись до землі та майже торкаючись її своїми вухами. – Я чую кроки.

– Може, це вовки, які переслідували оленя?

– Ні, я чую тупіт кінських копит. – Індіанець випростався та сів на своє місце на деревині. – Це твої брати, Соколине Око. Поговори з ними.

– Що ж, я зроблю це чистою англійською мовою, відповісти якою не стидався б і сам король, – заявив мисливець. – Але поки що я нічого не бачу й не чую… А! Здається, це тріск сухого гілля та шум кроків. Так, ось вони вже їдуть. Боже, врятуй їх від ірокезів!

Глава IV

Не встиг мисливець закінчити фразу, як показався провідник маленького загону, що його наближення вловило сторожке вухо індіанця. Мандрівники повільно наближалися.

– Хто йде? – запитав мисливець, хапаючи рушницю. – Хто йде сюди, до звірів і небезпек пустелі?

– Віряни та друзі закону й короля, – відповів той, що їхав попереду всієї групи. – Люди, які від сходу сонця їдуть цим лісом без їжі та дуже стомлені подорожжю.

– Так ви заблукали, – перервав його мисливець, – і не знаєте, куди треба рухатися – ліворуч чи праворуч…

– Саме так. Чи не знаєте ви, як далеко звідси до королівського форту Вільям-Генрі?

– Ви так само далекі від справжнього шляху, як собака від дичини за озером Горикен. Вільям-Генрі! Якщо ви друзі короля та маєте зв'язок з його армією, то вам краще йти вниз по річці, до форту Едвард. Скажіть, чого вам треба Веббові, котрий засів там замість того, щоб рухатися вперед і загнати цього зухвалого француза назад у його лігво.

Перш аніж незнайомець зміг відповісти на таку несподівану пропозицію, з хащів виїхав другий вершник та, зупинившись попереду свого супутника, запитав:

– А як далеко ми перебуваємо від форту Едвард? Ми залишили його сьогодні вранці, щоб вирушити до озера.

– Отже, ви втратили розум, а тому й заблукали. Шлях, який туди веде, є так само широким, як і будь-яка вулиця в Лондоні.

– Ми не сперечатимемося про переваги цього шляху, – сказав Гейворд, усміхаючись. – Ми довірилися індіанцю, який хотів провести нас таємною стежкою, але й сам тепер загубив її.

– Індіанець заблукав у лісі! – Мисливець похитав головою. – Хіба таке можливе? Адже і сонце, яке вже опалило верховіття, і річище, і листок на кожному дереві оповідають йому, в якій частині неба запалає сьогодні вночі північна зірка. У лісах повно прокладених оленями стежок, які ведуть до струмків і солоних джерел. Усі вони добре відомі кожному… Та й дикі гуси ще не полетіли до Канади. Дивно, що індіанець заблукав між Горикеном та закрутом річки. Може, він мохок?

– З походження ні, хоча це плем'я прийняло його. Його батьківщина розташована трохи далі на північ, і він належить до індіанців, яких ви називаєте гуронами.

– Ось як! – вигукнули обидва супутники білого мисливця, що досі мовчки сиділи, але тепер скочили, із цікавістю прислухаючись до слів мандрівника.

– Гурон! – повторив мисливець та знову похитав головою. – Це плем'я крадіїв, і хоч би хто їх усиновив, із них нічого не вийде, окрім боягузів та волоцюг. Якщо ви довірилися одному з них, то я, зізнаюся, здивований, що з вами не сталося чогось гіршого.

– Стосовно цього ми не маємо страху, бо Вільям-Генрі досить близько звідси. Ви забуваєте також, що наш провідник тепер мохок та служить англійцям.

– А я кажу вам, що той, хто народився негідником, ним і помре! – рішуче заперечив Соколине Око. – Мохок! Якщо говорити про чесність, так треба взяти за приклад делаварів і могікан.

– Годі про це! – нетерпляче перебив його Гейворд. – Я не прошу вас оцінювати людину, яку добре знаю. Краще скажіть, як далеко ми від форту Едвард?

– Це залежить від того, хто ваш провідник. Мабуть, такий добрий кінь, як ваш, міг би пробігти значну відстань між сходом та заходом сонця.

– Без зайвих слів, друже! – сказав Гейворд, гамуючи своє невдоволення. – Якщо ви проведете нас до форту, ваша праця не залишиться без винагороди.

– А хто заручиться, що я, вчинивши так, не проведу ворога й шпигуна Монкальма до наших укріплень? Не кожен, хто розмовляє англійською, є вірнопідданим короля.

– Якщо ви служите при армії розвідником, то, напевне, знаєте про шістдесятий королівський полк.

– Шістдесятий! Як не знати!

– Тоді, можливо, вам знайоме ім'я майора цього полку?

– Так, я чув, що це місце посідає якийсь багатий молодий пан із південних провінцій. Він занадто молодий для цього. Втім, кажуть, він хороший офіцер та хоробрий солдат.

– Хай би ким він був, але цієї хвилини він стоїть перед вами і, звичайно, він – не ваш ворог.

Мисливець глипнув на молодого чоловіка і, знявши шапку, промовив довірливішим тоном:

– Так, значить, провідник обдурив і покинув вас?

– Гадаю, що ні те, ні інше. Принаймні він іде за нами.

– Я хотів би поглянути на нього хоч раз. Якщо він справжній ірокез, то я впізнаю його за шахрайською фізіономією й за розфарбуванням, – сказав мисливець, розсуваючи кущі та роблячи кілька кроків до того місця, де стояли обидві дівчини, котрі не без тривоги очікували на результат переговорів. За ними, притулившись до дерева, стояв індіанець, який цілком спокійно витримав допитливий погляд білого мисливця.

Задовольнивши свою цікавість, Соколине Око повернувся до Гейворда та на мить зупинився, щоб помилуватися вродою дівчат. Він відповів на посмішку Аліси та із зацікавленням поглянув на вчителя співу, що сидів на чадолюбній кобилі, в якої в цей час лоша ссало молоко.

– Минг завжди залишиться мингом, бо Бог створив його таким, і жодне інше плем'я не змінить його, – промовив він, звертаючись до Гейворда. – Якби ви були самі та погодилися б офірувати вовкам вашого благородного коня, я міг би провести вас до форту Едвард не більш як за годину ходьби, але з жінками це неможливо.

– Але чому? Вони, звичайно, втомилися, проте цілком можуть проїхати ще кілька миль.

– Це неможливо! – твердо повторив Соколине Око. – Я й милі не пройшов би з цим молодиком, нехай навіть мені б пообіцяли за це найкращу рушницю в колонії. У цих лісах повно ірокезів, а ваш мохок занадто добре знає, де їх знайти…

– Невже? – тихо запитав Гейворд. – Зізнаюся, в мене теж з'явилися сумніви, але я намагався приховати їх, щоб не турбувати своїх супутниць.

– Я з першого погляду впізнав у ньому ошуканця, – заявив мисливець. – Із цієї відстані я цілком можу всадити йому в ногу кулю і на цілий місяць відбити в нього бажання волочитися лісами. Проте якщо я підійду до нього зараз, він запідозрить недобре та чкурне зі швидкістю наполоханого оленя.

– Ні, тільки не це! Він, можливо, ні в чому не винен. Якби я був упевнений у його зраді…

– У шахрайстві ірокеза можна не сумніватися, – перебив Гейворда мисливець, здіймаючи рушницю.

– Зупиніться! – вигукнув Гейворд. – Треба придумати інший спосіб позбутися його.

Мисливець кивнув двом своїм супутникам. Ті підійшли до нього, і між ними зав'язалася розмова делаварською говіркою. Потім, відклавши вбік рушниці, індіанці розійшлися у протилежні боки та почали обережно заглиблюватися в хащі.

– Тепер ідіть до того шахрая, – сказав мисливець. – Могікани схоплять його, не зіпсувавши навіть його розфарбування.

– Ні, – гордо вимовив Гейворд, – я сам схоплю його.

– Що ви можете зробити, сидячи верхи на коні, проти індіанця, який легко ковзає серед дерев?

– Я можу зійти з коня.

– І ви гадаєте, що він чекатиме, доки ви зістрибнете на землю? Той, хто хоче мати справи з тубільцями, має діяти за індіанськими звичаями. Отже, йдіть та погомоніть із цим шахраєм, удайте, нібито ви вважаєте його за свого найкращого друга.

Гейворд, хоча й з огидою, вирішив дослухатися цієї поради. Тепер він цілком утямив, яка небезпека чекала на його супутниць.

Сонце зайшло, і ліс заглибився у темряву. Саме в цей час дикуни вчиняли свої варварські напади, безпощадно розправляючись із жертвами.

Щойно молодий офіцер вирушив до провідника, мисливець розпочав розмову з учителем співу.

Проїжджаючи повз дівчат, Гейворд сказав їм кілька слів, причому радісно зауважив про себе, що вони не здогадуються про справжню причину зупинки, вважаючи її простою випадковістю.

За мить він зупинив свого коня перед провідником, який усе ще стояв, притулившись до дерева.

– Ти сам бачиш, Магуа, – розпочав майор, – що ніч уже настала, а ми ще так само далеко від форту Вільям-Генрі, як і зранку. Вочевидь, ти заблукав. Мені теж не вдалося знайти потрібного шляху. На щастя, у цьому лісі я зустрів мисливця, який знає всі лісові стежки та обіцяє провести нас до місцевості, де ми зможемо заночувати.

Індіанець спрямував свій погляд на Гейворда й ламаною англійською запитав:

– Він сам-один?

– Один? – повторив Гейворд, якому було гидко брехати. – Звичайно, ні, Магуа, адже з ним ми, його супутники!

– Тоді Хитра Лисиця піде, – відповів провідник, спокійно підіймаючи із землі свою торбину, – а з блідолицим залишаться тільки люди його племені.

– Підеш? Але кого ти називаєш Лисицею?

– Це прізвисько, яке дали Магуа його канадські брати, – з гордістю відповів індіанець. – Для Хитрої Лисиці ніч усе одно що день.

– А що скаже Лисиця комендантові форту Вільям-Генрі, коли той спитає його про своїх дочок? Чи він наважиться признатися начальнику, що молоді леді залишилися у лісі без провідника?

– У сивоголового старого гучний голос та довгі руки, – відповів хитрий індіанець, – проте хіба Лисиця почує його в лісі чи відчує його удари?!

– А що скажуть мохоки? Напевне вони зшиють йому спідницю та відправлять у вігвам до жінок, бо Магуа більше не зможе займатися чоловічою справою.

– Хитра Лисиця знає шлях до Великих Озер, де зможе відшукати могили своїх батьків.

– Досить, Магуа! Хіба ми не друзі? Навіщо нам сваритися? Мунро обіцяв тобі винагороду, якщо ти справдиш свою обіцянку. Я теж віддячу. Дай відпочинок своєму стомленому тілу, повечеряй. Не гайнуватимемо час на порожні балачки. Як тільки наші дами відпочинуть, ми продовжимо шлях.

– Блідолиці перетворюють себе на покірливих псів білих жінок. Коли жінки хочуть їсти, воїни кидають свої томагавки, щоб виконати їхнє бажання.

– Що ти кажеш, Хитра Лисице?

– Лисиця каже: «Добре».

– Ось і чудово! – вигукнув Гейворд. – Лисиця відпочине й на світанку віднайде шлях. – Юнак замовк, прислухаючись до тихого тріскотіння сухого гіллячча, проте одразу схаме-

нувся та додав: – Ми маємо вирушити в путь досвіта, щоб не зустрітися з Монкальмом, який може відрізати нас від форту.

У цей час Магуа підвів голову, його ніздрі затремтіли, вуха, здавалося, витяглися, і він набув вигляду статуї, що зображала напружену увагу.

Гейворд, який пильно спостерігав за ним, недбало витягнув одну ногу зі стремені та поклав руку на покрівець із ведмежої шкури, де лежали його пістолети. Перебігливий погляд індіанця не давав змоги вгадати, до якого предмета звернено його увагу.

Поки молодий офіцер розмірковував, що йому робити, Хитра Лисиця обережно розпрямився. Гейворд відчув, що настав час діяти, та, зіскочивши з коня, вирішив схопити віроломного провідника. Щоб уникнути непотрібного галасу, він підійшов до індіанця та дружньо заговорив.

– Хитра Лисиця нічого не їсть. Його ріг порожній. Я подивлюся у своїх припасах, може, у мене знайдеться дещо…

Магуа простяг руку, щоб прийняти частування, не виказуючи жодного остраху. Проте тільки-но пальці Гейворда обережно торкнулися його оголеного ліктя, індіанець швидко відштовхнув їх від себе, пронизливо заволав та одним стрибком зник у хащах. Одразу потому з-за кущів вийшов Чингачгук і кинувся наздоганяти утікача. Ще за мить почувся гучний крик Ункаса, зблиснув вогник та всі почули постріл з мисливської рушниці.

Глава V

Раптова втеча провідника й дикі крики його переслідувачів на якусь мить приголомшили Гейворда. Але потім він поспішив навздогін за утікачем. Пробігши лише близько ста кроків, майор наштовхнувся на індіанців і мисливця, які повертались назад.

– Чому ви відмовилися від переслідування? – закричав він. – Шахрай, мабуть, переховується десь у кущах. Ми не можемо бути впевненими у власній безпеці, доки він на волі.

– Хіба хмара може наздогнати вітер? – заперечив мисливець. – Я чув, як це чортеня, ніби змія, прослизнуло по сухому листю, і я вистрелив йому навздогін, проте не влучив. Утім, погляньте на це дерево: його листя червоне.

– Це кров Магуа! Він поранений і може звалитися.

– Ні, ні, – заперечив мисливець, – я лише злегка пошкрябав його шкіру, від чого він іще хутчіше побіг.

– Невже четверо чоловіків не можуть упіймати одного пораненого?

– Вам жити набридло? – відповів мисливець питанням на питання. – Ця Лисиця підведе нас під удари томагавків своїх побратимів. Власне кажучи, мені не треба було стріляти зі своєї рушниці. Але спокуса виявилась завеликою! Одначе, друзі, ми маємо знайти інше місце для стоянки, щоб навести мингів на хибний слід, інакше наші скальпи майорітимуть перед наметом Монкальма.

Ці страшні слова, вимовлені мисливцем із холодною рішучістю людини, яка знає, що таке справжня небезпека, нагадали Гейвордові про відповідальність за дівчат, які йому довірилися. Даремно він намагався просякнути поглядом темряву, що огорнула ліс; здавалося, вони були відрізані від будь-якої людської допомоги. Можливо, його беззахисні супутниці залишаться під владою лютих ворогів, які, ніби хижі звірі, тільки й чекають на прихід темряви, щоб завдати свого удару.

– Що нам робити? – запитав він. – На Бога, не кидайте нас! Залишіться й допоможіть мені захистити дівчат! І не соромтеся: самі визначте собі винагороду.

Проте його ніхто, схоже, не слухав. Мисливець та індіанці розмовляли своєю говіркою. За кілька хвилин потому білий заговорив англійською:

– Ункас мав рацію! Чоловікам не личить залишати цих беззахисних створінь без будь-якої допомоги. Але щоб урятувати ніжні квіти, ми не можемо гаяти часу.

– Як ви можете сумніватися у моєму бажанні врятувати їх! Хіба я не пропонував вам…

– Краще моліться Богу, щоб він дав нам мудрості перехитрити чортів, які заполонили ці ліси, – сказав мисливець. – І постривайте з обіцянками про винагороду. Ці могікани і я – ми зробимо все, щоб тільки врятувати ваших дам від нещастя. Однак ви маєте пообіцяти нам дві речі, інакше ми й собі нашкодимо, і вам жодної користі не буде.

– Кажіть, про які обіцянки йдеться!

– По-перше, хоч би що сталося, – мовчіть, як сплячий ліс. По-друге, тримайте у таємниці від усього світу те місце, до якого ми вас відведемо.

– Я зроблю все, щоб виконати ці умови.

– Тоді йдіть за нами, бо треба дорожити кожною хвилиною.

Гейворд підійшов до дівчат, які нетерпляче на нього чекали, та запропонував їм умови їхнього нового провідника, а також повідомив про нагальну потребу відкинути будь-які побоювання.

Хоча цю невтішну звістку вислухали не без прихованого жаху, дівчата приготувалися мужньо витримати наступне випробування. Вони дозволили майору зсадити себе з коней та, не гайнуючи жодної хвилини, поспішили разом із ним до берега, куди покликав їх мисливець.

– Що нам робити із цими безсловесними створіннями? – пробурмотів мисливець, указуючи на тварин. – Умертвити їх – занадто жорстоко, залишити – означає видати себе мингам.

– Відпустити їх на волю! – запропонував Гейворд.

– Ні. Краще увести в оману цих чортів: нехай думають, що гнатися за нами треба зі швидкістю коней. Послухай, Чингачгуче, що це шелестить у кущах?

– Лоша.

– Воно-то в усякому разі має померти, – сказав мисливець, схопивши тварину за гриву, але лоша вислизнуло з його рук. – Ункасе, візьми стрілу!

– Постривайте! – закричав господар засудженої на смерть тварини, не звертаючи уваги на те, що всі інші говорили пошепки. – Пощадіть лошатко Міріам! Цей милий нащадок бравої матері нікому не заподіє шкоди.

– Коли чоловік не хоче врятувати своє життя, дароване йому Богом, – суворо промовив мисливець, – то він і людей вважає не вищими за тварин. Якщо ви ще раз голосно заговорите, я залишу вас на милосердя Магуа. Посилай свою стрілу, Ункасе! Нам ніколи займатися подвійною роботою.

Щойно встигли пролунати його останні слова, як поранене лоша впало навколінки. Чингачгук поспішив до нього, різонув своїм ножем по горлу та зіштовхнув тварину, що тремтіла в агонії, у річку.

Цей жорстокий, але викликаний неминучою необхідністю вчинок здався мандрівникам страшним провісником небезпеки, яка загрожувала їм. Сестри здригнулися та притиснулися до Гейворда, який мимоволі схопився за пістолети, витягнуті з покривця.

Індіанці, не гаючи часу, взяли коней за повіддя та повели їх у річку. Відійшовши на невелику відстань від берега, вони повернули вбік й незабаром зникли за береговим уступом. У цей час мисливець витяг із-під куща пірогу з кори дерева та мовчки кивнув дівчатам, щоб вони увійшли в неї. Сестри без вагань прийняли його запрошення, кидаючи тривожні погляди у густу темряву, яка огорнула берег.

Щойно Кора й Аліса сіли, як мисливець звелів Гейворду взятися рукою за один кінець маленького човника, а сам ухопився за інший, і вони потягли його вгору проти течії, а засмучений хазяїн убитого лошати йшов за ними позаду. Так вони рухалися вперед, і глибоку тишу, яка панувала навкруги, порушував тільки плескіт води.

Гейворд залишив керування човником мисливцеві, який то наближався до берега, то віддалявся від нього, намагаючись уникнути підводного каміння та глибших місць, які були добре йому знайомі. Іноді він зупинявся посеред загального мовчання, яке вражало ще дужче через шум водоспаду, та болісно прислухався до людських голосів, котрі лунали з лісу. Переконавшись, що все спокійно, він повільно продовжував свій шлях. Нарешті погляд майора впав на щось, що чорніло у густій тіні, і він указав на це мисливцю.

– Так, – відповів Соколине Око, – індіанці сховали тут коней. Вода не залишає слідів, а такої пори навіть сова нічого розгледіти не зможе.

Невдовзі невеликий загін знову возз'єднався, і мисливець почав радитися з індіанцями, від вірності й винахідливості котрих тепер залежала доля мандрівників.

Річку стискали високі скелясті стрімчаки, один з яких вивищувався над тим місцем, де стояла пірога. Величезні сосни, що росли на верхівках цих стрімчаків, здавалося, були готові впасти в прірву. Глибока пітьма огортала річку й ліс, попри яскраве зоряне небо. Ця місцина здавалася сестрам насправді віддаленою від усього світу та сповненою дикої романтичної краси.

Коней прив'язали до рідких кущів, що росли у глибоких розколинах скель, вони стояли наполовину у воді й мали залишатися тут на всю ніч.

Мисливець запропонував Гейвордові та його супутницям перейти у передню частину човна, а сам так упевнено став на кормі, нібито під його ногами була палуба судна з міцні-

шого матеріалу, ніж кора. З обережності індіанці пішли назад, до місця, яке вони нещодавно залишили.

Мисливець за допомогою жердини із силою відштовхнув човен від берега, і той умить опинився посеред бурхливих хвиль. Бідолашні дівчата, які не наважувалися поворухнути ні рукою, ні ногою, з німим жахом дивилися на бурхливу течію.

Разів із двадцять вони думали, що коловорот ось-ось закине їх ув обійми неминучої смерті, проте досвідчена рука керманича легко відводила небезпеку. Нарешті останнє відчайдушне зусилля поклало край цій напруженій боротьбі, і човен порівнявся з голою скелею, що ледве виступала з води.

– Де ми? І що робити далі? – запитав Гейворд, збагнувши, що Соколине Око досяг своєї мети.

– Це Гленн. Ми перебуваємо біля обніжжя гори, – відповів мисливець, – і тепер конче слід якомога скоріше вийти з човна, інакше нас понесе вниз за течією, і ми повернемося тимтаки шляхом, який щойно подолали. Важко йти проти течії, коли річка вирує. Та й цій шкаралупці з берести нелегко нести п’ятьох осіб. А тепер висаджуйтеся на скелю, а я привезу могікан та деякі припаси. Краще спати без скальпа, ніж голодувати посеред достатку.

Супутники вчинили, як він радив, а сам мисливець у своєму човнику швидко зник із-перед їхніх очей.

Бідолашні мандрівники, залишені провідником, якийсь час безпорадно стояли на одному місці, боячись поворухнутися та полетіти в одну з глибоких ущелин, в які падала вода.

Однак вони були змушені трохи зачекати: мисливець повернувся, а разом із ним прибули й могікани.

– Ну ось, тепер ми тут маємо і фортецю, і провіант! – весело крикнув Гейворд. – І нам не страшні ні Монкальм, ані його союзники! Скажіть-но, мій невтомний друже, що ви думаєте про тих, кого називаєте ірокезами?

– Нічого хорошого я про них не думаю, бо для мене кожен тубілець, який говорить чужою мовою, ворог. Якщо Веббу потрібні чесні й віддані індіанці, нехай він звернеться до делаварів, а брехливих мохоків та онайдів з їхніми шістьма племенами віддасть французам.

– Тоді б ми були змушені проміняти войовничих людей на некорисних друзів. Я чув, що делавари повикидали свої томагавки та бояться війни, ніби полохливі жінки.

– О, сором голландцям та ірокезам, які своїми чортячими хитрощами змусили їх укласти такий союз! Але я знаю делаварів двадцять років і назву брехуном кожного, хто насмілиться сказати, що в їхніх жилах тече кров боягузів. Ви прогнали їхні племена з узбережжя та охоче вірите всьому, що кажуть їхні вороги. Ні, для мене кожний індіанець, який говорить не рідною мовою, є ірокезом, хай навіть його плем’я мешкає у Канаді чи Йорку.

– Мені нема жодного діла до цієї угоди! – вигукнув Гейворд. – Я знаю лише, що ваші супутники хоробрі та досвідчені воїни. Чи не бачили вони когось із наших ворогів?

– Індіанець – така людина, яку спочатку почуєш, перш аніж побачиш, – відповів мисливець. – Якщо я шукаю слід якогось минга, то покладаюся не на очі.

– Ну то чи не говорять вам ваші вуха, що вони натрапили на наш слід?

– Було б дуже шкода, якби це було дійсно так. Проте не приховуватиму, що коні, коли я проходив повз них, тремтіли зо страху, ніби почувши вовків, а вовк часто кружляє поблизу індіанського табору, сподіваючись отримати залишки дичини, вбитої дикунами.

– Ви забули про оленя! Може, ми зобов’язані вбитому оленеві появою вовків? Але чуєте? Що це за шум?…

– Бідна Міріам! – бурмотів учитель співу. – Твоєму лошаті призначено стати здобиччю хижих звірів.

– Серце цього чоловіка засмучене через смерть тварини, – зауважив Соколине Око. – А оскільки він покладається на долю, то невдовзі переконається, що краще пожертвувати чотириногим, аніж важити життям людини. Але правда ваша, нам треба швидко зрізати м'ясо на печеню, а рештки кинути в річку, бо вовки прибіжать на берег і будуть заздрісно дивитися на кожен наш шматок. А щодо ірокезів, то вони невдовзі здогадаються, чим спричинено вовче виття.

Мисливець зробив знак могіканам, щоб ті йшли за ним, і всі троє зникли за стрімчастою скелею, що височіла за кілька кроків від води.

Глава VI

Гейворд і його супутниці з деяким хвилюванням сприйняли загадкове зникнення своїх провідників. І тільки співак псалмів не звертав уваги на те, що відбувалося навколо. Він сидів на уступі скелі, не подаючи ніяких інших ознак життя, крім частих глибоких зітхань. Незабаром почулися приглушені голоси, наче кілька людей кричали десь глибоко в надрах землі. Аж раптом яскраве світло вдарило в очі мандрівникам – і перед ними розкрилась таємниця сховища, в якому перебували мисливець і могікани.

У дальньому кутку вузької печери, що розміщувалася у скелі, сидів мисливець, тримаючи в руці жмуток палаючих скіпок. Осторонь від нього стояв Ункас. Мандрівники з острахом позирали на струнку постать молодого могіканина. Подібно до Соколиного Ока, він був одягнутий у зелену мисливську сорочку. Погляд його блискучих темних очей був спокійним і сміливим, а горді риси обличчя й уся статура вражали правильністю пропорцій.

Дунканові Гейворду і його супутницям удалося нарешті роздивитись обох могікан, і, побачивши гордий, рішучий та трішечки дикий вираз обличчя молодого воїна, вони відчули, що вже не мають сумнівів щодо нього.

Аліса милувалася відвертим обличчям Ункаса, його гордою поставою, а Гейворд, хоч і звик спостерігати у тубільців досконалу красу форм, не міг утриматися від захвату перед цим узірцем чоловічої вроди.

– Під охороною такого безстрашного і шляхетного юнака я й тут могла б спокійно спати, – пошепки сказала Аліса Гейвордові. – Напевне ті жахливі вбивства, про які ми стільки чули й читали, не могли б відбутися в присутності такої людини.

– Справді, він є винятковим прикладом тих прекрасних природних якостей, які нечасто тепер зустрічаються у представників його народу. Дійсно, Алісо, такі риси, такі очі створено швидше для того, щоб наганяти жах, аніж для обману. Проте не брешімо самим собі, намагаючись знайти в ньому інші чесноти, крім чеснот дикуна. Сподіваймося, що цей могіканин не зрадить наших сподівань і стане для нас тим, ким здається зовні – вірним і хорошим другом.

– Невже хто-небудь, дивлячись на це дитя природи, – додала Кора, – буде замислюватись над кольором його шкіри?

Усі зніяковіли, мовчання порушив мисливець, запросивши всіх до печери.

– Вогонь розгоряється аж занадто яскраво, – зауважив він. – Так і стережись, викаже мингам нашу схованку. Ункасе, опусти покривало, щоб приховати полум'я. Звісно, у нас не та вечеря, що була б гідною шляхетних леді, та що вдієш? Зате солі, як бачите, у нас задосить, і печеня з дичини не забариться. А оці свіжі гілки будуть дамам за стільці. Щодо вас, друже, – звернувся він до вчителя співів, – сідайте ближче до нас і припиніть жалкувати за лошам. Воно було безневинним створінням, якого рання смерть урятувала від неминучих труднощів і поневірянь.

Ункас виконав наказ мисливця, і тепер шум водоспаду нагадував віддалений грім.

– Чи ми в повній безпеці в цій печері? – запитав Гейворд. – Нас не застукають зненацька?

Раптом із-за спини мисливця, наче привид, вигулькнула якась постать і, схопивши палаючу головешку, висвітила інший бік печери.

Аліса злякано зойкнула, і навіть сміліва Кора схопилася, побачивши цей страшний ходячий скелет. Проте одне слово Гейворда заспокоїло обох сестер: це був не хто інший, як їхній новий супутник, Чингачгук. Піднявши друге покривало, індіанець показав, що в печері є ще один вихід. Потім він перестрибнув через вузьку, але глибоку розколину в скелі й увійшов у другу, схожу на першу, печеру.

– Такі старі лиси, як Чингачгук і я, – сказав, осміхнувшись, Соколине Око, – ніколи не сховаються в норі з одним виходом. Ця скеля складається з чорного туфу – каменю, як відомо, м'якого, який може за потреби слугувати й подушкою. Колись водоспад був на кілька аршинів вищим за нинішній і лився таким самим чудовим струменем, як на Гудзоні. Але роки забирають красу – вам, юні леді, ще доведеться із цим зіткнутися. Тутешні місця змінилися. У цих скелях тепер безліч печер й ущелин, вода в деяких місцях відриває від них цілі шматки, так що водоспад утратив свою колишню чарівність.

– Де ж ми є? – запитала Аліса.

– Доволі близько від того місця, де колись вирував водоспад.

– Схоже, ми опинилися на маленькому острові.

– Так, обабіч ми оточені водоспадом, а ще обабіч – річкою. Вдень ви змогли б зійти на скелю й звідти подивитися на злодійства непокірної води. Тепер вона струменіє, як шалена: тут скаче, там пропадає, тут рине, там перекидається. В одному місці вона біла як сніг, в іншому зелена, мов трава, інколи вода з шумом падає в печери, а іноді спливає вниз укосом, ніби тихий струмочок.

Після такого своєрідного опису гленнських водоспадів слухачі повірили в цілковиту безпеку свого сховку і, заспокоївшись, розпочали вечеряти.

Ункас прислужував панянкам із гідністю й ніжною турботою, що надзвичайно тішило Гейворда, який добре знав, що це суперечить індіанським звичаям, за якими воїнам заборонялося виконувати будь-яку хатню роботу, особливо в присутності жінок.

А оскільки звичай гостинності вони шанували понад усе, то цей маленький відступ від традицій не викликав невдоволення. До того ж, неупереджений спостерігач помітив би, що молодий вождь виявляв до дівчат неоднакову увагу. Коли він подавав Алісі флягу з водою або кавалок дичини на тарілці, майстерно вирізаній з перцевого дерева, очі його світились іншим блиском, аніж тоді, коли він надавав ті самі послуги її сестрі. В останньому випадку його погляд з ніжністю зупинявся на прекрасному, виразному обличчі Кори.

Кілька разів юнак був змушений заговорити з панночками. Тоді він уживав англійську мову, якою ледве міг спілкуватися, проте доволі зрозуміло, і його низький приємний голос звучав так мелодійно, що обидві дівчини захоплено й здивовано милувалися ним.

Тим часом Чингачгук залишався вкрай серйозним. Він сидів близько до вогню, так що присутні побачили нарешті справжній вираз його обличчя, що проступав крізь бойову розмальовку, яка наганяла жах. Сестри помітили велику схожість батька із сином, з тією лише різницею, яку накладають роки та життєві турботи. Дикий вираз обличчя старого індіанця пом'якшав, і від нього віяло спокоєм та впевненістю у своїх силах.

На відміну від Чингачгука, мисливець, схоже, не знав спокою. Він досхочу їв і пив із таким апетитом, якому, здавалося, не могла б завадити навіть думка про близьку небезпеку, проте пильність не залишала його ні на мить. Кілька разів фляга чи кавалок печені зупинялись біля його рота, і він прислухався до віддаленого шурхоту, що видавався підозрілим. А оскільки за цими частими паузами ніколи не поставало ніякого зауваження, то невдовзі всі заспокоювалися.

– Ходіть-но сюди, друже, – звернувся Соколине Око наприкінці вечері до вчителя співів. – Спробуйте трохи оцього вина. Воно прожене сумні думки про лоша й надихне життям вашу душу. Я п'ю за нашу майбутню дружбу й сподіваюся, що шматок конини не стане причиною ворожнечі між нами. Вас як звати?

– Гамут, Давид Гамут, – відповів співак, зробивши великий ковток запропонованого йому пекучого напою.

– Гарне ім'я, – зауважив мисливець. – Я люблю такі імена, хоча у винахідливості щодо імен християни значно поступаються індіанцям. Я знав одного власника на ім'я Олександр, що означає захисник мужів, який не був здатним захистити навіть жінку, а його зла підступна

дружина називалася Клеменція, що значить милостива. В індіанців не так, у них ім'я – справа честі й означає те, ким вони є насправді. Це, безумовно, не означає, що Чингачгук, ім'я якого перекладається як «Великий Змій», і справді був змієм, але він тихий і спритний, хитрий і розумний і вражає свого ворога саме тієї хвилини, коли той найменше очікує. А чим ви займаєтеся?

– Я викладаю мистецтво псалмоспіву.

– Як ви сказали?

– Так, я навчаю юнацтво в Коннектикуті духовного співу.

– Ви могли б знайти і краще заняття. Молоді бовдури й без того занадто багато співають і сміються, блукаючи лісами, хоча їм не завадило б сидіти, затамувавши подих, як лисиця в норі. Чи володієте ви томагавком або рушницею?

– Боронь Боже! Я ніколи не користувався цими вбивчими інструментами.

– Тоді, може, ви вмієте міряти землю абощо?

– Ні.

– У вас такі довгі ноги, що ви напевне іноді ходите передавати доручення генерала?

– Ніколи. Я дотримуюся свого священного покликання – викладаю духовну музику.

– Гм… Рідкісне покликання! – пробурмотів Соколине Око. – Хоча, друже, спів – ваш талант і придушувати його не можна, так само, як і пристрасть до полювання або інший, шляхетніший нахил. Але дайте ж нам послухати вас, перш аніж ми ляжемо спати. Нехай це буде наше дружнє прощання на ніч. Адже цим молодим леді треба зібратися на силі для завтрашніх мандрів, у які ми вирушимо на світанку, перш аніж прокинуться макуаси.

Давид начепив окуляри, розкрив свою улюблену книжку й звернувся до Аліси.

– Немає нічого більш слушного, утішнішого, – вимовив він, – аніж вечірня молитва Всевишньому після дня, сповненого небезпеки й ризику.

Аліса й Кора охоче погодилися приєднатись до нього.

Пролунала урочиста мелодія, і глухий шум водоспаду став чудовим акомпанементом для чистих, дзвінких дівочих голосів і вдумливого Давидового тенора.

Індіанці слухали співи з такою увагою, яка, здавалось, перетворила їх на каміння. Соколине Око, приготувавшись слухати, спочатку байдуже підпер свою голову руками, та малопомалу його обличчя пом'якшало, і він подумки перенісся в своє дитинство, коли його вуха чули подібні милозвучні духовні пісні. Очі його зволожились, і незабаром по щоках потекли гарячі сльози.

Раптом почувся вереск, не схожий ні на людський, ані на крик будь-якого іншого земного створіння. Охоплені страхом мандрівники стихли.

– Що це? – нарешті запитала Аліса.

Ні Соколине Око, ні індіанці не відповіли. Вони стали вслухатися, чекаючи повторення дивного звуку. Ункас вийшов із печери, щоб дізнатися, що скоїлось. Коли він повернувся і поговорив зі своїми товаришами, мисливець сказав:

– Ніхто з нас не знає, що це, хоча найстаріший із-поміж нас ось уже тридцять років блукає цими лісами. Донині я думав, що серед звуків, які видають індіанці або тварини, немає такого звуку, якого б не вловило моє вухо, проте наразі я зрозумів, що помилявся.

– Може, це бойовий клич, що його застосовують воїни для залякування ворогів? – спокійно запитала Кора, тим часом як її сестра помітно розхвилювалася.

– Ні! Коли б ви хоч раз почули войовничий крик, то ніколи б не переплутали його з іншим. На відміну від інших, цей крик занадто страшний і зловісний.

– Ану, Ункасе, – звернувся Соколине Око до молодого індіанця делаварською говіркою, – чи видно наше світло крізь покривало?

Вислухавши відповідь Ункаса, мисливець повідомив, спантеличено похитавши головою:

– Зовні нічого не видно. Наше сховище повністю огорнуте мороком. Ходіть-но в дальню печеру й спробуйте заснути. Через кілька годин ви знову повинні бути на ногах, щоб вирушити у форт Едвард.

Кора прислухалась до цієї поради з таким спокоєм, що менш смілива Аліса змушена була зробити те саме. Водночас, вона все ж таки шепнула Гейвордові, щоб він супроводжував їх.

Гейворд захопив із собою палаючу скіпу, яка ледве освітила вузьку печеру, де їм довелося стати на ночівлю.

– Не залишайте нас самих, Дункане, – попросила Аліса. – Ми не заснемо в цьому страшному місці.

– Переконаймося спочатку в безпеці нашої фортеці, а потім поговоримо про відпочинок, – відповів Гейворд.

Пройшовши в найдальший кут печери, він підняв покривало і вдихнув свіже повітря водоспаду.

– Із цього боку природа спорудила нездоланну перепону, – вів далі Гейворд, показуючи рукою на вируючу воду, яка скочувалася крутим укосом.

– А оскільки з іншого боку є вірні люди, то я не бачу причини відмовитися від поради Соколиного Ока. Я впевнений, що Кора тієї самої думки.

– Кора може визнати справедливість ваших слів, але не в змозі прислухатися до поради, – відповіла старша сестра, сідаючи біля Аліси на ложе з гілок сасафраса.

– Крім цього жахливого крику є ще багато причин, які не дають заснути. Хіба ми можемо забути про те хвилювання, яке відчуває наш батько, знаючи, що ми перебуваємо у глушині серед стількох небезпек?

– Він – солдат і знає як багато в лісі сховищ.

– Він – батько і не може боротися із цим природним почуттям.

– Яким він був добрим до мене! – проговорила, ридаючи, Аліса. – Це було дуже егоїстично з нашого боку, Коро, погодитися на таку ризиковану поїздку.

– Можливо, але ми хотіли довести йому нашу любов і ніжність.

– Коли він дізнався про ваш приїзд у форт Едвард, – сказав Гейворд, – смуток у його серці боровся з батьківською любов'ю, хоча остання, підсилена тривалою розлукою, вийшла переможницею. «Дух моєї великодушної Кори веде їх сюди, – казав він, – і я не хочу протидіяти йому. Дай, Боже, щоб той, у чиїх руках честь нашого королівства, володів хоча б половиною такої душевної сили!»

– А про мене він не говорив, Гейворде? – ревниво спитала Аліса. – Невже він забув свою маленьку Ельсі?

– Хіба це можливо? – заспокоїв її юнак. – Він говорив про вас, згадуючи тисячу ніжних імен, які я не наважуся повторювати, хоча вони й запали мені в серце. Особливо… – Майор замовк, оскільки знову повторився страшний пронизливий зойк.

Тієї-таки миті Соколине Око трохи підійняв покривало. Він, здавалося, був приголомшений незбагненною таємницею, котра загрожувала їм і супроти якої всілякі хитрощі й досвід здавались безсилими.

Глава VII

– Залишатися тут не можна, – сказав Соколине Око. – Це значило б знехтувати пересторогою, яка, можливо, дається нам на благо. Ці ніжні створіння можуть побути тут, але ми – могікани і я – підемо на скелю сторожити. Думаю, що нас, безумовно, супроводжуватиме майор шістдесятого полку.

– Усе так серйозно? – запитала Кора.

– Тільки той, хто подає такі незвичні звуки, знає про небезпеку, яка нам загрожує. Я вважатиму себе негідником, якщо стану ховатися, почувши таке знамення.

– Якщо, мій друже, ви гадаєте, що ці звуки породжені надприродними причинами, то нам не варто хвилюватися, – сказала мужня дівчина. – Чи впевнені ви в тому, що наші вороги не придумали якого-небудь нового хитрого способу полегшити собі перемогу?

– Леді! – урочисто вимовив мисливець, – Ось уже тридцять років я прислуховуюся до всіх лісових звуків, бо моє життя часто залежало від чутливості мого вуха. Мене не обдурять ані виття пантери, ні свист пересмішника, ні крики проклятих мингів. Я чув, як ліс стогнав, подібно до враженої горем людини, я часто вслуховувався в жалісне завивання вітру, гуркіт грому, але в мене ніколи не виникало сумнівів стосовно природи цих звуків. А почутий нами звук ні я, ні могікани не змогли розгадати, а тому ми гадаємо, що він посланий для нашого добра.

– Це все дуже дивно, – зауважив Гейворд, – і потребує роз'яснення. Я йду з вами, друже.

Місяць зійшов, і його світло відбивалося на тремтливій поверхні води. Скеля, в якій вони знайшли сховок, була оповита глибоким мороком. Окрім шуму водоспаду й поодиноких поривів вітру, все навколо було спокійним і тихим.

Даремно наші друзі спрямовували свої допитливі погляди на протилежний берег, волію чи розгледіти там бодай найменшу ознаку життя, яка могла б пояснити їм причину незрозумілих звуків.

– Серед спокою й тиші чарівливої ночі я нічого не можу побачити, – сказав нарешті Гейворд. – Як багато в ній привабливості! – звернувся він до Кори, яка разом із сестрою пішла за чоловіками.

– Слухайте! – прошепотіла Аліса.

Знову почувся той самий звук. Судячи з усього, він лунав із берега річки.

– Хто може пояснити цей крик? – мовив Соколине Око. – Щодо мене, то я вважаю, що це щось надприродне.

– Ну от, тепер я здогадався! – раптом сказав Гейворд. – Мені добре знайомий цей звук, бо я часто чув його на бойовищах за найрізноманітніших обставин, у яких проминає життя солдата. Це крик коня, який спричинено або сильним болем, або жахом. Мій бойовий кінь або став здобиччю диких звірів, або бачить небезпеку й не може уникнути її. У печері цей звук міг увести мене в оману, але тут, надворі, я відразу впізнав його.

Соколине Око і його товариші із зацікавленням вислухали це пояснення.

– Я не можу не довіряти вашим словам, оскільки обмаль знаю про коней, хоча й народився в тому місці, де їх було дуже багато. Напевне, вовки напали на коней, і ті кличуть на поміч. Ункасе, сідай у пірогу й жбурни головешкою у вовків, а то завтра ми можемо залишитися без коней, які нам надзвичайно потрібні.

Не встиг молодий індіанець спуститися до човна, як на березі почулося протяжне виття, яке відразу ж загубилося в лісі, неначе вовча зграя залишила свою здобич, чогось ізлякавшись. Ункас зі швидкістю блискавки повернувся на скелю, і троє друзів стали жваво радитися.

– Ми були схожі на мандрівників, над якими небо взялося мороком і які цілими днями не бачили сонця, – вимовив Соколине Око. – Тепер ми знову починаємо бачити шлях, який, дякувати Богу, звільнено від перепон. Сядьмо тепер у темряві й чекатимемо, що Господь пошле нам. Розмовляйте пошепки, хоча було б краще, якби кожен із нас залишився наодинці з власними думками.

Індіанці заступили на варту в тому місці, з якого відкривався краєвид на обидва береги, тим часом як самі вони були невидимими для очей ворога.

Гейворд виніс із печери купу гілок сасафраса і, затуливши ними вузьку розколину між обома печерами, запропонував сестрам сховатися в ній. Юнак, розташувавшись неподалік дівчат, міг стиха розмовляти з ними. Давид за прикладом індіанців знайшов місце коло виступу скелі, так що його незграбне тіло було цілком сховане від поглядів.

Минуло кілька годин. Ніщо не порушувало спокій наших друзів. Місяць уже досяг найвищої точки на небі та випромінював своє чарівне світло на двох сестер, які спали, притулившись одна до одної. Гейворд дбайливо укрив їх шаллю, а сам ліг на голій скелі. Давид голосно хропів уві сні, хоча в ті хвилини, коли він не спав, цей звук образив би його витончений слух. І тільки Соколине Око й могікани не спали і були насторожі. Вони нерухомо лежали, розкинувшись на скелі, й безперервно спостерігали за обома берегами вузької річки.

Тільки-но місяць сховався і бліде сяйво на сході сповістило про початок дня, Соколине Око заворушився й підповз до Дункана.

– Пора вирушати в дорогу, – розштовхавши юнака, прошепотів він. – Розбудіть ваших супутниць і приготуйтеся спуститись на берег.

– Як пройшла ніч? – спитав Гейворд. – На жаль, мене зморив сон і завадив мені чатувати.

– Поки що все спокійно й тихо. Але будьте обережні та поспішайте…

Гейворд відкинув шаль, якою були вкриті сестри. Кора простягла руку, наче відштовхуючи когось, тим часом як Аліса промурмотіла ніжним голосом:

«Ні, дорогий татусю, ми не почувалися покинутими, з нами був Дункан».

– Так, миле безневинне створіння, – захоплено прошепотів юнак. – Дункан поруч, і доки він живий і вам загрожує небезпека, він ніколи не залишить вас. Коро! Алісо! Прокидайтеся! Час їхати.

Голосний зойк молодшої сестри і злякані рухи старшої були аж такими несподіваними, що він замовк на півслові.

Неподалік пролунало таке страшне виття, що навіть Дунканові кров захолола в жилах.

Умить здалось, що всі демони вирвалися з пекла і вчинили свій бісівський шабаш.

Жахливе виття лунало зусібіч. Воно заповнило кожний куточок, кожну місцинку водоспаду й річки, скелі, ба навіть повітря.

Давид, випроставшись на повний зріст свого незграбного тіла, заткнув вуха і з жахом вигукнув:

– Що за огидні звуки?! Може, це вирвалися пекельні сили?

Необережні рухи співака викликали спалах вогню і гуркіт пострілів майже дюжини гвинтівок із протилежного берега. Бідолашний учитель співів, знепритомнівши, впав на камені, на яких так довго спав.

Могікани сміливо відповіли на войовничий крик своїх ворогів, які, побачивши падіння Гамута, тріумфально завили. Постріли лунали з обох боків, але супротивники були надто досвідченими, щоб не підставляти себе ворогові. Гейворд із сумом прислуховувався, вирішивши, що мисливець покинув їх, аж ось спалахнув вогник, який ураз змінився зойком болю і диким виттям, що доводило: зброя Соколиного Ока знайшла свою жертву.

Нападники відразу відступили, і знову стало тихо, як і раніше.

Гейворд скористався слушною нагодою, підскочив до Давида й відтягнув його в ущелину, яка слугувала сховищем для сестер. За хвилину й усі інші зібралися у цьому відносно безпечному місці.

– Бідолаха таки врятував свій череп, – вимовив Соколине Око. – Він може послужити доказом того, що деякі люди народжуються із занадто довгим язиком. Це було справжнім безумством – постати перед оскаженілими дикунами на весь свій шестифутовий зріст.

– Так він не помер? – запитала Кора захриплим від страху голосом. – Чи можемо ми якось допомогти бідоласі?

– Ні, нехай полежить деякий час, поки не отямиться. Знеси його, Ункасе, й поклади на копицю хмизу: чим довше він лежатиме, тим краще для нього.

– Ви думаєте, що атака повториться? – запитав Гейворд.

– А хіба голодний вовк задовольниться одним шматком м'яса? Макуаси втратили одну людину, а після першої втрати вони завжди відступають. Але вони знову намагатимуться здобути наші скальпи. Ми мусимо, – вів мисливець далі серйозним тоном, – протриматися тут, за скелями, доки від Мунро не надійде допомога. Дай, Боже, щоб це сталося якомога швидше…

– Ви чуєте, Коро й Алісо, – звернувся Гейворд до дівчат, – ми покладаємо всі сподівання на турботу й досвід вашого батька. Тож поверніться знову до печери, де, принаймні, ви будете в безпеці від убивчих пострілів наших ворогів і зможете надати допомогу нашому пораненому супутникові.

Коли вони підійшли до Давида, той, схоже, почав приходити до тями.

– Дункане, – гукнула Кора.

Майор повернувся й глянув на дівчину, обличчя якої смертельно зблідло, а в очах було стільки співчуття, що він хутко повернувся до неї.

– Пам'ятайте, Дункане, що від вашого життя залежить наша безпека, ми покладаємося на вашу обережність і дбайливість. І ось що: ви любі всім, хто має ім'я Мунро. – Її обличчя зрадницьки зашарілося.

– Коли ж щось і могло підсилити мою егоїстичну любов до життя, – сказав Гейворд, поглядом мимохіть звертаючись до Аліси, – то, будьте певні, це було ваше миле освідчення. Як солдат, я, звичайно, не можу уникати болю, але наша задача не така вже й складна. Нам тільки й треба, що на декілька годин затримати цих кровожерних собак.

Не чекаючи відповіді, він поспішно залишив сестер і приєднався до мисливця та його приятелів.

– Повторюю тобі, Ункасе, – говорив мисливець, – ти марнуєш порох, і тому віддача рушниці заважає тобі влучно стріляти. Треба небагато пороху, небагато свинцю і вірна рука, щоб почути передсмертний крик минга. Принаймні про це свідчить мій досвід. Проте нам знову варто зайняти наші потаємні місця.

Індіанці мовчки зайняли свої позиції. З височини їм було видно обидва береги й водоспад. Посеред невеличкого острівця росли миршаві сосни, створюючи маленький лісок, у який зі швидкістю лісового оленя й занурився Соколине Око. За ним поспішив Гейворд.

Над ними вивищувалася гола опукла скеля, обобіч якої вирувала вода, падаючи в прірву. Починало світати, і Соколиному Окові, і його супутникові було видно протилежний берег. Журливо й довго тяглось очікування. Вартівники не помічали нічого, що б свідчило про повторний напад. Урешті-решт Гейворд не витримав і висловився щодо цього. Мисливець натомість, вагаючись, похитав головою.

– Ви не знаєте цих макуасів, якщо гадаєте, що вони так легко відступлять, не взявши жодного скальпа. Під час першого нападу їх було, напевно, душ сорок. До того ж, вони впевнені у малій чисельності нашого загону, щоб так швидко відмовитися від своєї здобичі. Тсс…

Подивіться на воду, туди, де вона розбивається об скелю. Схоже, ці дияволи переправились у тому місці! Тсс… Тихіше, інакше ваше волосся вмить злетить із голови!

Гейворд визирнув зі свого сховища і побачив те, що по праву можна було вважати чудом вправності й сміливості. Річка в одному місці змила м'який туф, так що утворився виступ не такий стрімчастий, як це зазвичай буває у водоспадах.

Частина охоплених помстою ворогів наважилася кинутись у потік, прагнучи, подолавши бурхливу течію, досягти острівця, звідки не важко було б дістатися своїх жертв.

Ледве встиг Соколине Око вимовити останнє слово, як із-за купи повалених дерев з'явилися чотири голови, а наступної миті він побачив іще одну, п'яту: дикун плив зеленою водою водоспаду, але не прямо до острова, а до безпечного місця. Він доклав страшенних зусиль і вже хотів схопитися за руку, простягнуту йому одним з його приятелів, аж коловорот потяг його із собою, спочатку підкинувши високо в повітря, а потім кинувши в жаску безодню. Шум водоспаду поглинув його дикий крик, а потім запала страшна тиша.

Першим благородним пориванням Гейворда було простягти руку допомоги нещасному, але його утримала залізна хватка мисливця.

– Вам, напевне, кортить накликати на нас вірну смерть, показавши мингам, де ми залягли? – суворо запитав Соколине Око. – Добре, що ми зберегли один набій. Насипте свіжого пороху на панівку ваших пістолів, бо водяний пил уже намочив попередній заряд. І приготуйтеся до рукопашного бою.

Із цими словами Соколине Око всунув палець до рота і високо та протяжно свиснув. Могікани відповіли йому тим самим.

Гейворд помітив, що з-за колод то там, то тут знову з'явилися голови, які відразу ж зникли, тільки-но він глянув на них. Невдовзі його увагу привернув тихий шум, і він побачив Ункаса, який підповзав до них.

Соколине Око сказав молодому воїнові кілька слів делаварською говіркою. Для Гейворда то була хвилина гарячкового очікування, а мисливець скористався невеликою паузою, щоб прочитати молодому супутникові цілу лекцію про мистецтво володіння рушницею.

– Рушниця з довгим стволом, виготовлена з хорошого металу, – розпочав він, – є найнебезпечнішою зброєю у вправній руці. Проте, щоб орудувати такою рушницею, потрібні сила, пильність і неабияка кмітливість. Тільки тоді можна оцінити всі її найкращі якості. Зброярі обмаль розуміються на своїй справі, коли беруться виготовляти короткі рушниці…

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.